

SLC Nylands utlåtande om utkastet till CAP-strategi 10.9.2021

Allmänt

Målsättningen bör vara ett lönsamt hållbart jordbruk och en livskraftig landsbygd. För att uppnå detta behövs tillräckligt med medel att tillgå för jordbruksstöd, miljö- och klimatåtgärder samt finansiering av investeringar och företagsutveckling. Det bör satsas mer på åkerns växtkraft och stöd för samarbetsformer för att förbättra odlingens lönsamhet. Med tanke på den rådande dåliga lönsamheten i det finländska jordbruket är de inte försvarbart att kräva åtgärder som kräver omfattande investeringar eller årliga kostnadshöjande åtgärder, vars kostnader i praktiken inte kan utmätas från marknaden eller kompenseras med gemensamma medel. Lönsamhet är även en grundförutsättning för riskhantering och producenternas, och i förlängningen djurens, välmående.

Producenternas ställning i värdekedjan måste stärkas. För att främja landsbygdens utveckling är det också viktigt med en god utbildning och en forskning som stöder producenternas och företagens verksamhet.

Det nu föreliggande förslaget till stödsystem är svåröverskådligt och komplicerat. Många miljöåtgärder som tidigare omfattades av miljöersättningen har nu gått över till de nya begreppen villkorlighet och ekosystem. Dessa är svåra att greppa och medför ökad osäkerhet, samt motverkar den förenkling av stödsystemet och byråkratin som har efterlysts. Onödigt byråkratiska åtgärder bör undvikas. En konsekvensanalys bör göras och det slutliga förslaget utformas tydligare och mer förutsägbart.

Det nationella stödet till södra Finland för enmagade- och trädgårdssektorn fortsätter att minska. SLC Nyland påtalar att i CAP-planen finns inga egentliga åtgärder för att lösa den problematiken. Situationen förvärras av att husdjursförhöjningen i LFA-stödet föreslås slopas, utan egentliga kompensationsalternativ.

Riktade åtgärder behövs till styrningsområde för vattenskyddet. Trots att fokus nu läggs betydligt mer på klimatåtgärder, så behövs även effektiverade åtgärder för vattenvården för att uppfylla målsättningarna i vattenvårdsprogrammen.

4.1. Definitioner och minimikrav

Stödberättigad areal

Möjligheter att som stöddugliga få med områden som förbättrar arronderingen och skiftesstorleken bör förbättras. Mindre arealkorrigeringar, uträtning av skiftesgränser, rörläggningar och dylika smärre justeringar bör ges stödduglighet. Sådana förbättringar av dels basskiftesregistret och dels de fysiska skiftena ska inte begränsas av en absolut arealbegränsning (t.ex. i form av max x,xx ha). Åtgärden skulle underlätta den byråkratiska bördan både för producenten och förvaltningen.

För skiften utan stödberättigande borde målsättningen vara att man kan ta med lika stor areal som fallit bort ur stödsystemet efter 2004, utan att det påverkar stödnivån för dagens stödberättigade areal.

Aktiv odlare

I förslaget ingår inget allmänt skördekrav, men krav på god odlingsmetod. Om man utgår från att man stöder produktionen så kan man ifrågasätta skrivningen gällande aktiv odlare, som fokuserar på krav på odlaren. I stället för aktiv odlare borde fokus vara på aktiv produktion. Krav på andra jordbruksinkomster än stöd under en tre års period kunde vara en möjlighet.

4.2. Villkorlighet

- **GAEC 2 Torvmarker** Vallkravet bör omfatta endast rena torvjordar, inte mineraljordar.
- **GAEC 7 Minimi jordtäck** SLC Nyland anser att det bör vara möjligt att höstbearbeta (lättbearbetning och/eller plöjning) upp till 75 % av den stödberättiga arealen och inte som i förslaget på den höstbearbetade arealen. Vårt förslag skulle samtidigt innebära ett minimikrav på växttäck om 25 % i villkorligheten. Växttäck vintertid bör dessutom spöras genom andra lockande åtgärder inom ekosystemet eller miljöersättningen. Så som förslaget nu är skrivet skulle det leda till behov att öka den höstbearbetade arealen, vilket inte är önskvärt. Kultivering i våta förhållanden är utmanande och man bör inte tvingas till det av byråkratiska regler. Man bör sträva efter att ha ett växttäck vintertid där det är möjligt, men plöjning skall vara möjligt då det behövs. Många specialväxter växer långt in på hösten och efter skörd är det svårt att lyckas få ett växttäck innan vintern kommer. Höstplöjning är ofta, beroende på jordtyp, en förutsättning för de bästa växtförhållandena nästa vår. Kan även annars bl.a. uppstå problem med renheten i utsädesodlingar, då tidigare års växtslag kommer åt att gro. Kraftigt begränsad möjlighet till plöjning ökar även behovet av att använda glyfosat. På ekogårdar försvåras ogräsbekämpningen. Plöjning är utmärkt för bekämpning av ogräs med djupa rötter och fleråriga ogräs.
- **GAEC 8 Diversifiering av grödor** SLC Nyland konstaterar att kravet på att varje år byta odlingsväxt inte kan godkännas då det är oförenligt med en flexibel och marknadsanpassad odlingsplan, speciellt för mindre gårdar och inom specialodling. För både spannmål och specialgrödor är det mycket viktigt att det är möjligt att anpassa växtföljden till gårdens specifika behov. Det är inte motiverat och är ofta inte möjligt att byta grödor årligen. På små gårdar kan ett strikt rotationskrav också leda till olönsamma maskininvesteringar.
- **GAEC 9 Icke-produktiv areal** SLC Nyland anser att man för den icke-produktiva arealen bör gå in endast för minimi 4 %. Om förutsättningar finns för att villkoren för ett skogsundantag uppfylls (enligt tillgänglig färsk statistik) bör Nyland lämnas utanför kravet genast från början eller annars bör möjligheten granskas senast i samband med en halvtidsöversyn av den nationella jordbrukspolitiska strategin.

5.1.2. Kompletterande inkomststöd till unga jordbrukare

Alla unga bönder i olika företagsmodeller skall ha möjlighet att erhålla stödet, även alla sammanslutningar i de fall att den unga jordbrukaren är i ledande ställning i företaget/sammanslutningen eller samtliga personer i företaget / sammanslutningen uppfyller kravet för ung jordbrukare.

5.1.3. Ekosystemet

SLC Nyland anser att så mycket som möjligt av miljöåtgärderna bör ingå i miljöerättningsprogrammet och att så litet som möjligt av CAP-stödet skall allokeras till ekosystemet. På så sätt förenklas systemet och åtgärderna kan styras möjligast effektivt. Vi föreslår att växttäckesåtgärden eller alternativt naturvårdsvall och mångfaldsväxter överförs tillbaka till miljöerättningsåtgärderna. Naturvårdsvall och mångfaldsväxter kan i första hand anses vara biodiversitetsåtgärder, som passar bättre i miljöerättningsprogrammet. Naturvårdsåtgärder är vanligen även mångåriga, medan ekosystemåtgärderna är ettåriga. Som ersättande åtgärd kunde i ekosystemet ingå en kolbindningsvall, där man förutsätter användning av en fröblandning med ett större antal olika växter. Gröngödslingsvallar borde fås mer i användning på de spannmålsdominerade områdena i södra och sydvästra Finland och längs kusten. På dessa områden borde det vara möjligt att ha en större andel miljövallar, upp till 50 %. Inom ekosystemsåtgärderna bör det vara möjligt, ifall att området slås, att skörderesterna kan samlas in för biogasproduktion.

Exakta datumgränser som finns nämnda i förslagen till åtgärder är besvärliga då förhållandena varierar mellan åren och regionalt och kan därmed begränsa vettiga åtgärder på berörda skiften. I datumen bör finnas möjlighet till flexibilitet pga av väderlek, följande odlingsväxt etc. För att säkerställa lyckad etablering av höstgrödor är det befogat att tidigarelägga möjligheten att avsluta vallarna inför sådd av höstgröda redan 15.7. Höstoljeväxter kräver tidig sådd, redan första veckan i augusti. Växtligheten bör hinna avslutas och jorden bearbetas före sådd, med beaktande av väderleksförhållanden.

5.1.5. Kopplat inkomststöd

- SLC Nyland understöder sammanslagning av de växtvisa produktionskopplade åkerväxtbidragen. Gällande djursidan bör dikor och mjölkkor ha skilda stödgrupper. Mjölkorna i södra Finland är en tillräckligt stor grupp för att vara en skild stödgrupp. Det är sannolikt att en sammanslagning för över stödmedel från mjölkproduktion till nötköttsproduktion. Får- och getnäringen skulle vara stora förlorare på förenklingen och då borde också stödnivån vara högre. Speciellt drabbas producenter i yttre skärgården. Förenklingen rubbar också balansen mellan olika produktionsinriktningar och stödområden.
- Slaktlammsbidraget borde bevaras. Bidraget har motiverat producenterna att satsa på en god lammproduktion. Det nya förslaget uppmuntrar till extensiv produktion.
- Finland har ett väl fungerande nötdjursregister. Registret bör användas som grund för utbetalningen av djurstödet enligt antalet utfodringsdagar på AB området. Systemet med ansökningsomgångar och tillhörande djurhållningsperiod, är ett system som redan prövats. Systemet gav en ökad byråkrati och är inte tidsenligt.

5.2.1.1. Miljöersättningar

Finansieringen för miljöersättning föreslås minskas betydligt. Det är inte acceptabelt att anslagen sänks samtidigt som kostnaderna för att uppfylla kraven stiger. Detta tillsammans med ett minskat antal ersättningsbara miljöåtgärder riskerar urvattna miljöersättningsprogrammet och odlarnas intresse att ansluta sig. Det skulle vara önskvärt att så mycket som möjligt av miljöåtgärderna och ersättningarna för dessa fortsättningsvis riktas till miljöersättningssystemet. För att få största möjliga effekt bör vattenvårdsåtgärderna riktas särskilt till kustområdet (styrningsområde för effektiviserad vattenvård).

Gårdsvisa åtgärder:

Åtgärderna i miljöersättningen är rätt teknikorienterade. Risk att pengarna styrs till maskintillverkarna och handeln samt att de listade alternativen kan föråldras. Bland åtgärderna finns få som är lämpade för mindre gårdar. SLC Nyland framhåller att samarbetsmöjligheterna, inklusive användning av etreprenörer, bör vara så breda att det ger möjligheter att ta del av åtgärderna för mindre gårdar. Gården ska själv inte behöva ha maskiner och utrustning som klarar de tekniska kraven utan det centrala är att arbetet utförs med tekniken oavsett om det är egna maskiner eller utomstående entreprenörer.

Miljöåtgärderna borde styras bättre, till åtgärder som har verklig inverkan på markstruktur och vattenhushållning. Man bör säkerställa att gips, strukturkalk och fiber kan stödas på för vattenskyddet viktiga områden i Nyland och Egentliga Finland. Stödet bör även kunna öppnas för eventuella motsvarande framtida produkter. Man bör dock notera att finansieringen bör komma från Miljöministeriet (åtgärder för effektiviserat vattenskydd).

Miljöersättningens valbara åtgärder

- Skördekartering gäller i praktiken endast spannmåls- och husdjursgårdar. Som alternativ till skördemätare i skördemaskiner föreslår vi vågceller på tork, användning av bilvåg eller annan våg som mäter skörden.

- GPS-guidning bör godkännas som en form av automatstyrning.
- Andra nya åtgärder:
 - Vi föreslår som ny åtgärd slangspridning av svämgödsel. Åtgärden minskar markpackning och förbättrar användningen av näringsämnen.
 - Förbättrande av vattenhushållningen och underhålla av dräneringen. I denna åtgärd går jordbrukaren igenom sitt dräneringssystem, spolar diken, märker ut och dokumenterar spolningsdiken, brunnar och utlopp. Genom denna åtgärd kartläggs skiftets behov av dikningsåtgärder.
 - Utvidgad markkartering med mera omfattande analys/tätare provtagning kunde vara en valbar åtgärder. Jordbrukare kan via åtgärden få kostnaden för extra markkarteringar delvis ersatta. En analys av näringsämnen i växten föreslås som en ny möjlig åtgärd vid sidan om markkartering. Delad gödselgiva kan även vara ett alternativ till åtgärd. Åtgärden förbättrar näringshushållet i åkerbruket.
 - Nollrutor i växtodlingen. Genom nollrutorna synligörs effekten av växtskyddsmedel och gödsling med tanke på kommande års växtodlingsåtgärder.
 - Mekanisk ogräsbekämpning t.ex. radhackning. Denna åtgärd minskar behovet av växtskyddsmedel inom specialodlingen.
 - Åkrar för pollinerande växter. Hela skiften eller som remsor i eller längs skiftet.

Skiftesvisa åtgärder:

- **Markförbättrande grödor och saneringsgrödor**
 - Kunde även godkännas fler växter, t.ex. cikoria och rörsvingel.
 - Den tillåtna procenten för vad en gård kan erhålla i ersättning bör höjas till 25 %.
- **Odling av fånggrödor**
 - Det behövs en större flexibilitet med fånggrödor gällande datumgränser. Fånggrödor sådda senare och tidigare under säsongen samt komplettering av en misslyckad insådd av fånggrödor skall vara godkänt. T.ex. höstvetete sås även efter 15.9. Vi föreslår en höjning av max-gränsen för ersättning för fånggröda till 60 % av den ersättningsberättigande förbindelsearealen, förutsatt att man kan trygga finansieringen (en tillräcklig ersättningsnivå).
- **Främjande av cirkulär ekonomi**
 - Här bör ingå användandet av vall för biogas.
 - Spridning av flytgödsel med slangspridare bör godkännas.
 - Åtgärden kunde även omfatta spridning av gårdens egen fastgödsel och att man i kravet på spridningsteknik då kan kräva exaktspridare.
- **Skyddszoner**
 - Bör vara en riktad åtgärd. Olika bredd bör vara möjlig enligt lokala naturliga förhållanden.
 - Det bör vara möjligt att utan påföljder kunna avstå skyddszonen från ett skifte då den 5-åriga förbindelseperioden är slut, även i det fall att det igen blir en övergångsperiod innan följande programperiod inleds.
- **Hantering av avrinningsvatten**
 - Nya områden ska kunna tas med i systemet utan begränsningar.
- **Fågelåkrar**
 - Basskiften i Finland är små och för att komma upp till 30 ha krävs att många markägare tillsammans söker åtgärden.

5.2.1.2. Ekologisk produktion

Strategin utgår ifrån att målet för den ekologiska arealen är 20 % av den odlade arealen. Arealen är ett lätt mått för att beskriva utvecklingen för den ekologiska produktionen, men man bör även sträva efter att få en större andel ekoprodukter ut på marknaden. Utvecklingen bör i första hand vara marknadsdriven. Ekohusdjursstödet borde betalas ut på basen av djurmängder i registren då man har minst 5 djurenheter. Om antalet djurenheter inte täcker minimikravet för de/ha så måste man för överstigande areal uppfylla kravet på avsalugrödor. SLC Nyland anser att djurenhetsgränsen per hektar inte kan läggas högre än 0,5 de/ha. En betydligt högre djurtäthet strider mot de ekologiska principerna med mångsidig odling och självförsörjning av foder. Betalas ekohusdjurstillägget ut per hektar bör det betalas ut utgående från en areal som husdjursproduktionen behöver för foder och betesgång. Men nuvarande on-off situation där man antingen får ekodjursättningen eller inte bör man komma bort från. Det finns behov av att se över grunderna för hur djurenheter bildas för olika djurslag.

En synkronisering med stödet för djurens välbefinnande behövs. Husdjursproduktionen måste vara i balans med den odlade arealen, med beaktande av möjliga samarbetsformer med andra gårdar. Det bör ges möjlighet att börja med mindre ekohusdjursproduktion och efter hand bygga ut produktionen. Konventionella djurgårdar med odling i eko borde spurras till omläggning av konventionella djur till eko med hjälp av förhöjt investeringsstöd.

5.2.1.3. Djurens välbefinnande

Betydelsen av ersättningen ökar ytterligare för speciellt den enmagade sektorn. Ersättningsnivån bör höjas, då den nu verkar räknad i underkant. Med den föreslagna ersättningsnivån är den inte ekonomiskt realistisk att göra upp välbefinnandeplanerna, utan dessa har i stället en kostnadshöjande effekt. Välbefinnandeplanen borde vara gårdsvis i stället för djurslagsvis. Investeringar i djurens välbefinnande blir allt viktigare och därmed behovet av investeringsstöd för dessa satsningar.

5.2.2. Kompensationsbidrag

Minimi arealen bör vara lika som i övriga stöd, d.v.s. 5 ha med undantag för trädgårdsproduktion 3 ha. Dessutom bör skärgården ha en minimiareal på 3 ha med undantag för trädgårdsproduktion 1 ha.

Målsättningen bör vara att husdjursstöden så långt som möjligt betalas via djuren. Husdjursförhöjningen borde i enlighet med detta slopas, med förutsättning att man måste sträva efter att den kompenseras fullt ut.

5.2.3.1. Investeringar i jordbruket

Det bör vara möjligt att få stöd till grundförbättringar av produktionsbyggnader.

Stöd för täckdikning är synnerligen viktigt, även med tanke på vattenskydd och klimat.

Investeringar i biogasanläggningar så att biogasen kan utnyttjas både på gården och säljas ut borde beaktas i stödsystemet.

I verkligheten är stödnivån för byggnadsinvesteringar idag långt under den som uppges i och med att de godtagbara stödbara kostnaderna är långt under de verkliga byggkostnaderna. Nivån på de godtagbara kostnaderna borde justeras upp rejält så att de bättre motsvarar den verkliga kostnadsnivån.

Stödnivån kunde vara samma för olika investeringar av samma typ, t.ex. lagerhall, maskinhall. Investeringar i ekohusdjursproduktion bör spurras med ett förhöjt investeringsstöd.

Investeringar i djurens välmående bör även i övrigt prioriteras.

Investeringsstöd för mindre investeringar borde gå med mindre byråkrati.

SLC Nyland understöder förslaget att förlänga tiden för förhöjt investeringsstöd från 5 till 7 år för unga odlare. Alla unga bönder i olika företagsmodeller skall ha möjlighet att erhålla stödet,

även alla sammanslutningar i de fall att den unga jordbrukaren är i ledande ställning i företaget/sammanslutningen eller samtliga personer i företaget / sammanslutningen uppfyller kravet för ung jordbrukare.

5.2.3.2. Företagsinvesteringar

Andelen förnybar energi eller bibränslen som producerats på gården och som används till företagsverksamhet utanför jordbruket kan anses vara försäljning till utomstående kunder. Stöd borde beviljas även för produktion av energi för eget bruk i övrigt.

5.2.4.1. Startstöd till unga jordbrukare

Kravet på företagarkinkomstens storlek framgår inte i förslaget. Det nuvarande inkomstkravet innebär att en stor del av gårdarna faller utanför startstödet. Nuvarande system med två nivåer har i övrigt fungerat bra och SLC Nyland förespråkar att det skall fortsätta. I de fall där två eller flera unga företagare tar över en gård och det krävs att företagarkinkomsten uppfylls för var och en av dem, skall även startstödet vara för var och en av dem. Viktigt att startstöd även kan riktas till mindre gårdar som är mångsysslande jordbruk. Detta bör ske via denna stödform via NTM-centralerna som har den nödvändiga kompetensen och inte via Leader-grupperna.

5.2.4.2. Etablering av företag i landsbygden

För att få den ekonomiska verksamheten att växa måste landsbygdsområdenas livskraft bevaras och utökas. Detta bör stödas på alla landsbygdsområden och landsbygdsutvecklingsmedlen bör därför riktas till alla områden exklusive direkta stadsområden, inte enbart till glesbygd och kärnlandsbygd. Detta bör även beaktas vid fördelningen av medel.

Det skulle vara viktigt att kunna få stöd utan att genast behöva kunna sysselsätta minst en person, d.v.s. att kunna starta upp och utveckla verksamheten efter hand. Bör kunna bedömas att finns realistisk plan för att inom viss tid (3-5 år) kunna utvidga verksamheten och sysselsätta minst en person.

Förutsättningen om att företagsverksamheten ska bedrivas på heltid och anställning av utomstående arbetskraft bör inte gälla flerbranschgårdar. Företagsverksamhet som komplement till jordbruksverksamheten bör stödas om dessa tillsammans sysselsätter företagaren eller anställda minst på heltid.

Bör kunna beviljas stöd även till områden som klassificeras som stadsnära landsbygd, även om stöd till företagsverksamhet i glesbygd och kärnlandsbygd i viss mån bör prioriteras.

Vid poängsättning av ansökningar bör företagsverksamhet i anslutning till jordbruk som bedrivs under samma FO-nummer för att göra gårdens verksamhet mångsidigare behandlas skilt. Under senaste programperiod har de blivit i kläm och utan finansiering p.g.a. tyngdpunkterna i poängsättningen där de inte kunna hävda sig med renodlade företagsansökningar. (Poängsättningen som urvalsgrund har tillämpats främst i Nyland då övriga NTM-centraler inte haft samma brist på medel).

Stöd för anställning av första arbetstagare skulle vara viktigt då tröskeln för detta ofta är mycket hög.

Under punkt 1. Stöd för att starta företagsverksamhet kan beviljas borde till punkt a) *10 000 euro till företagsverksamhet som startas med hjälp av ägarbyte, tilläggas...* samt till startande av företagsverksamhet som komplement till jordbruksverksamheten om dessa tillsammans sysselsätter företagaren eller anställda minst på heltid.

5.2.5.1 EIP innovationsgrupper

EIP innovationsgrupperna känns avlägsna och främmande för många jordbrukare. Men att sammanföra praktiska jordbrukare med andra experter och forskares kunskaper för att uppnå nya lösningar är i sig positivt. Det är viktigt att få praktiskt kunnandet med i forskningen.

5.2.5.2 Leader

Företagsstöd: Inledande av företagsverksamhet

Är det möjligt för en företagare att erhålla stöd endast en gång eller kan en företagare under programperioden ansöka och beviljas i flera olika omgångar eller för flera olika företagarförsök och inledande av företagsverksamhet för separata bolag? Bör vara möjligt att få flera gånger.

Försöksstöd till jordbruket borde beviljas av NTM-centralen och inte av Leadergruppen. Alla jordbruksrelaterade stöd borde vara koncentrerade till NTM-centralen som har den nödvändiga kompetensen gällande dessa och även kan garantera att stöd för detta ändamål inte kan beviljas från andra instanser. Beviljandet av stödet via Leader-grupperna kan inte säkerställa en jämlik och rättvis behandling då kompetensen och helhetssynen i jordbruksrelaterade frågor kan variera och ofta vara bristfällig i Leader-grupperna. Det föreslagna maximibeloppet är även för lågt för att ha en avgörande betydelse för till exempel inledande av odling av en ny specialväxt eller utvidgning till kommersiell produktion, djurproduktion och/eller beredning av produkter för försäljning. Maximisumman bör höjas till minst 15 000 € för att ha en betydelse för utvecklandet av kommersiell produktion.

5.2.6.3 Rådgivningstjänster

Rådgivningen enligt RÅD 2030 bör fokusera speciellt på de centrala målsättningarna i CAP-förslaget: lönsamhet, miljö -och klimatåtgärder, djurens välbefinnande samt nya tekniska lösningar.

Till RÅD 2030 - rådgivare bör nya personer kunna godkännas årligen. Likaledes bör urvalet av rådgivare beakta behov av rådgivare med olika språkkunskaper. Det bör även vara möjligt att anlita rådgivare från andra EU-länder.

7. Beskrivning av administrations och kontrollsystem

Sanktioner till odlarna får inte vara orimliga i förhållande till förseelsen. I dagens läge uppstår i vissa fall oproportionellt höga stödsanktioner.

Ett trafikljussystem, typ "Early warning system" bör utarbetas.

Den digitala stödansökan bör vara uppbyggd så att den uppmärksammar jordbrukaren på möjliga fel som uppstår via stödvillkoren.

Vid fjärrövervakning bör övervakningen beakta jordbrukarens rättskydd och övervakningen bör vara transparent.